

41. Ütügyi Napok
2016. szeptember 21-22.

KÖZÚTI NAGYPROJEKTEK

dr. Kukely György
Terra Studio Kft.
stúdióvezető

TERRA
studio

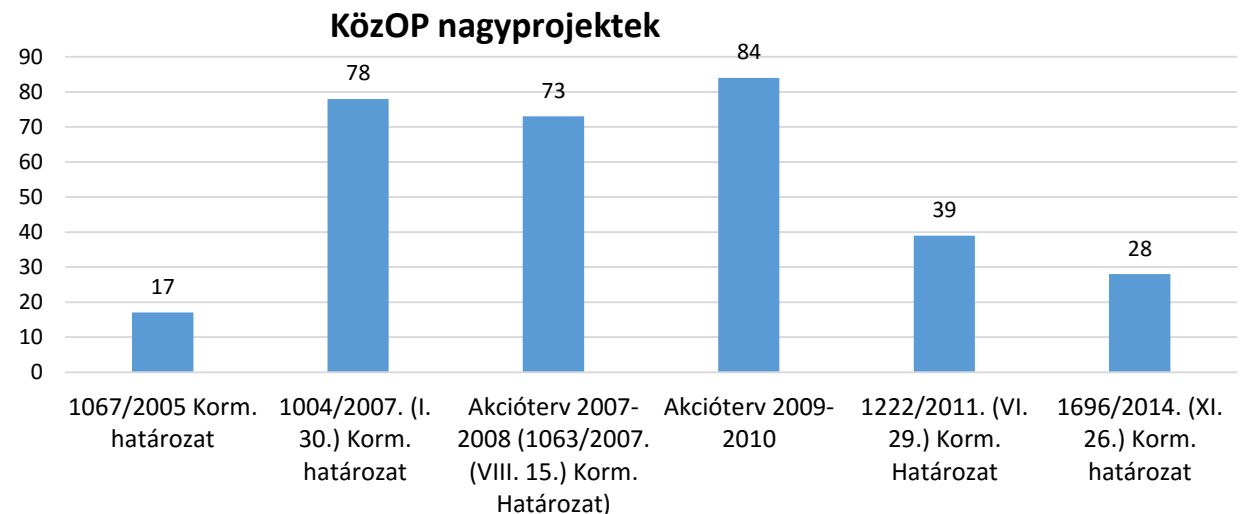
MI A NAGYPROJEKT?

- A 1083/2006/EK rendelet 39-41. cikkei rendelkezésével összhangban, az ERFA vagy KA által finanszírozott 50 millió eurót meghaladó összköltségű projekt
- Célja egy műszaki-gazdasági szempontból **oszthatatlan** feladat elvégzése, amely egyértelműen meghatározott célkitűzésekkel rendelkezik
- E projekteket az Operatív Program és az akcióterv nevesítve tartalmazza.
- E projekteket a Bizottságnak el kell fogadnia.
- Többnyire a Kohéziós Alapból finanszírozható nagyberuházások.
- Különleges eljárásrend (nincs verseny az adott területen, nemzetgazdasági érdek, vagy derogációs kötelezettség fűződik a megvalósításhoz).
- a Kormány 1067/2005 (VI. 30.) sz. határozatában nevesített nagyprojekteket, amelyek előkészítéséhez forrást biztosított
- A további nagyprojekteket az Akciótervekben lettek nevesítve

A nagyprojektek köre

1067/2005. (VI. 30) Korm. határozat:

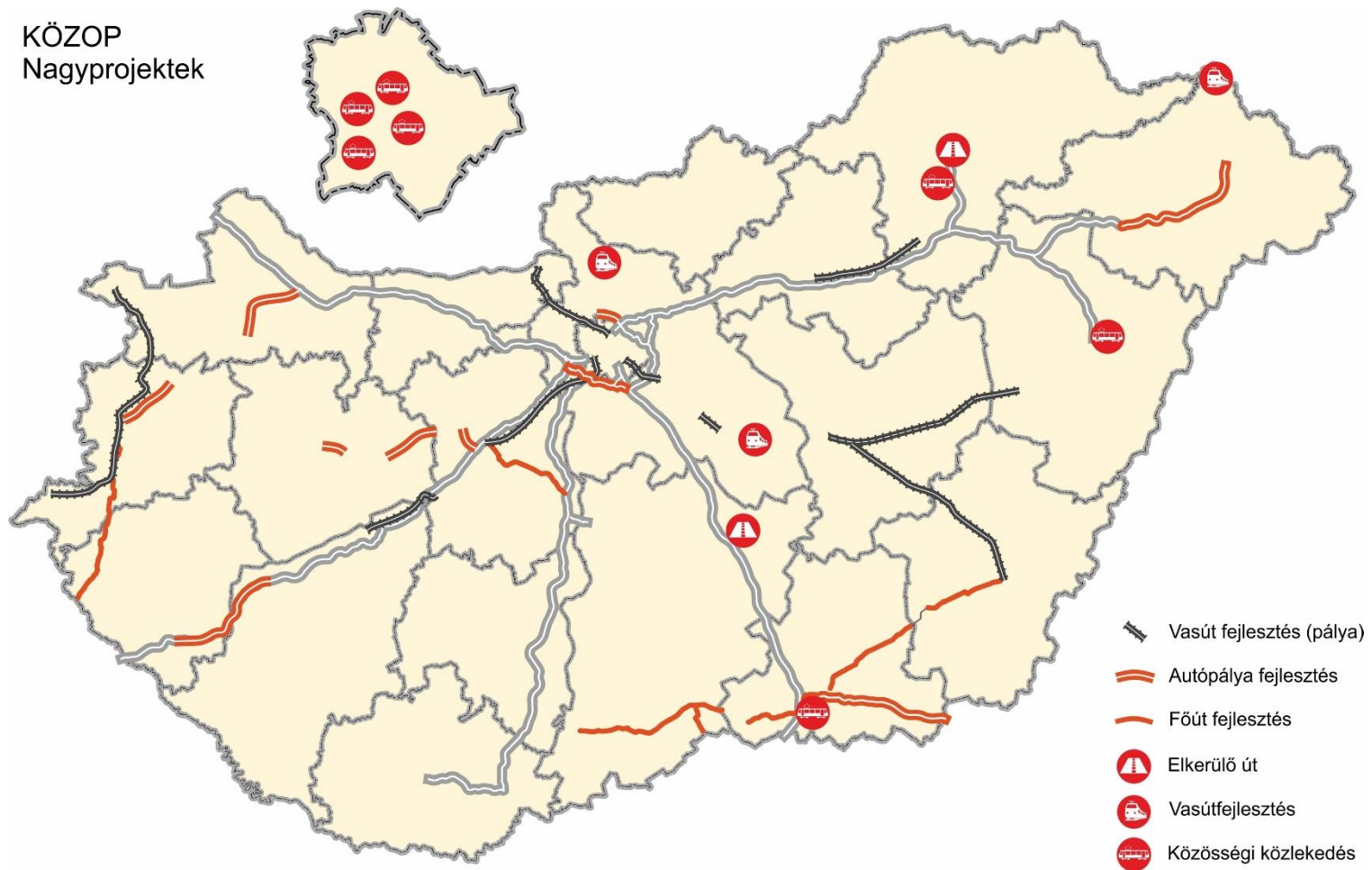
- **Közlekedési fejlesztések:** 14 projekt (2 vasút, 1 elővárosi vasút, 7 közút, 3 helyi közl., 1 vízi.)
  - M3 gyorsforgalmi út Nyíregyháza– Vásárosnamény szakasz építése
  - 4. sz. főút Monor–Pilis elkerülő szakasz építése
  - 86–85. sz. főutak Csorna elkerülő szakaszának építése
  - 4. sz. főút burkolat erősítése (Szapárfalu–Karcag)
  - 8. sz. főút burkolat erősítése (Ajka– országhatár)
  - M6 autópálya nem PPP konstrukcióban megvalósuló szakaszainak megvalósítása
  - M44. sz. gyorsforgalmi út kiépítése
- **Budapesti nagyprojektek:** 3 közl. projekt

A 1067/2005. (VI. 30) Korm. határozatból megvalósult projektek

1067/2005 Korm. Határozat közútfejlesztési nagyprojektjei	Eddigi eredmény, megvalósult szakasz	2014-2020 IKOP-ból
86-85. sz. főutak Csorna elkerülő szakaszának építése	Szeleste-Hegyfalu	Csorna – Hegyfalu közötti szakasz (2x2)
M44. sz. gyorsforgalmi út kiépítése	elmaradt	Kondoros – Békéscsaba között (2x2)
M3 gyorsforgalmi út Nyíregyháza-Vásárosnamény szakasz építése	a tervezett szakasz megépült	Vásárosnamény – Beregdaróc, országhatár között (2x1) – előkészítés (2018-ig)
M6 autópálya nem PPP konstrukcióban megvalósuló szakaszainak megvalósítása	Dunaújváros-Szekszárd (PPP) Szekszárd-Bóly (PPP)	
4. sz. főút Monor–Pilis elkerülő szakasz építése, burkolat erősítése (Szapárfalu–Karcag)	Nem valósult meg	
8. sz. főút burkolat erősítése (Ajka–országhatár)	Márkó–Ajka –Veszprém; 8-72. számú főút külön szintű csomópont kialakítása	Várpalota elkerülő (2x2) (IKOP szakaszolt)

KözOP nagyprojektek 2007-2015

KÖZÚTI NAGYPROJEKTEK 2007-2013 KÖZÖTT

Projekt megnevezése	Átadás	Összköltség, Ft
Az M43 autópálya Szeged és Makó közötti szakasza	2011. II. név	87 100 177 911
M0 budapesti körgyűrű déli szektora, M1 és M5 autópálya közötti szakasz	2016. IV. név	105 598 375 515
Az M3 autópálya Nyíregyháza és Vásárosnamény közötti szakasza	2014. IV. név	69 484 281 324
62. sz. főút fejlesztése M8 (új Duna-híd) és Székesfehérvár közötti szakaszainak kiépítése	2015. III. név	30 008 126 648
445. sz. Kecskemét északi elkerülő út	2015. III. név	22 360 599 908
47. számú főút fejlesztése, Szeged-Békéscsaba	2015. IV. név	40 010 187 084
55. sz. főút Kelebia-Tataháza-Baja szakaszainak fejlesztése, Mórahalom elkerülő	2015. IV. név	50 809 769 732
M43 gyorsforgalmi út Makó-Csanádpalota/Nagylak (országhatár) közötti szakaszának kivitelezése	2015. III. név	70 440 636 630
M86-M85 gyorsforgalmi utak fejlesztése a Szombathely-Csorna-Győr szakaszokon	2016. IV. név	140 183 295 102
86. sz. főút Rédic (országhatár) - Szombathely közötti szakasz fejlesztése	2016. IV. név	47 016 650 872
M30-26. sz. főút Miskolc északi elkerülő II. ütem	2015. II. név	21 831 025 234
8. sz. főút Székesfehérvár - Veszprém szakasz megvalósítása	2018. IV. név	
M7 autópálya Balatonkeresztúr - Nagykanizsa közötti szakasza (retrospektív projekt)	2008. III. név	
M0 északi Duna-híd (retrospektív projekt)	2008. III. név	
Mindösszesen		684 843 125 960

Forrás: EMIR, 2016. május

STRATÉGIAI ILLESZKEDÉS – MI ALAPJÁN KAPOTT PRIORITÁST A PROJEKT?

- Gyakoriak voltak a **nem stratégiai alapú döntések**
  - sokszor még a nagyprojektek se voltak benne a stratégiákban
  - a nagyprojektek „szalámizása” gyakori volt - hogy ne legyen nagyprojekt
- A stratégia nem tudott megfelelően **adaptálódni** a döntéshozatali folyamatba → **Projektlistákon** keresztül valósult meg a fejlesztéspolitika – aktuálpolitikai szempontok hatása.
- A **forráslehívás okozta nyomás** túlzott szerepe a projektkiválasztásban
  - a megfelelően előkészített projektek alacsony száma
  - nem volt valódi tartalékprojekt-rendszer
  - nem támogatott költségek (ÁFA), csúszások miatt új projektek beemelése – ami gyorsan megoldható – pl. retrospektív projektek beemelése

IGÉNYEK VS. PROJEKTEK

- A projektek nem minden esetben a **valós társadalmi igényekhez** kapcsolódnak (pl. nem szükséges minden típusú infrastruktúra kiépítése mindenhol, és nem szükséges a legdrágább, legmodernebb infrastruktúra fejlesztése minden szinten)
- Túlzott **társadalmi elvárások (?)** → a döntéshozók meg akarnak felelni, nem számba véve annak költségterheit.
- **Megvalósíthatósági tanulmányok** (igényfelmérés és célcsoportvizsgálat, változatelemzés) **szerpe** sokszor csak a támogatási ráta alátámasztására szolgált, s nem a döntés-előkészítést alapozta meg – a döntéshez kellett igazítani
- A **jelenlegi infrastruktúra üzemeltetése** és megfelelő szinten tartása nem elhanyagolható a fejlesztések miatt.

Repülnek az évek...

- **M2 Bp.-Vác** – 1004/2007. (I. 30.) Korm. határozat tartalmazta, most az IKOP listán szerepel
- **M44** - már a 1067/2005 Korm. Határozat tartalmazta, aztán kivették a nagyprojekt listából, a 1222/2011. (VI.29.) Korm. hat.-ban már csak autóútként szerepel. 2016-ban Kunszentmárton-Kondoros, 2020-ig Kondoros-Békéscsaba szakasz átadását tervezik gyorsútként
- **M85 Pereszteg-Sopron, országhatár** - 1004/2007. (I. 30.) Korm. határozat tartalmazta, most nemzeti költségvetésből megvalósítani tervezett projekt 2014-2020 között

MIBE KERÜLTEK EZEK A PROJEKTEK?

KözOP 1

Projekt neve	Összköltség, Ft	km	Átlagköltség, Ft/km
M43 autópálya Szeged és Makó közötti szakasza	87 100 177 911	31,6	2 756 334 744
M0 budapesti körgyűrű déli szektora, M1 és M5 autópálya közötti szakasz	105 598 375 515	26,6	3 969 863 741
M3 autópálya Nyíregyháza és Vásárosnamény közötti szakasza	69 484 281 324	45,7	1 520 443 793
KözOP 1 összesen	262 182 834 750	104	2 523 415 156

KözOP 3

Projekt megnevezése	Összköltség, Ft	km	Átlagköltség, Ft/km
62. sz. főút fejlesztése M8 (új Duna-híd) és Székesfehérvár közötti szakaszainak kiépítése	30 008 126 648	17,86	1 680 186 262
445. sz. Kecskemét északi elkerülő út	22 360 599 908	13,4	1 668 701 486
55. sz. főút Kelebia-Tataháza-Baja szakaszainak fejlesztése, Mórahalom elkerülő	50 809 769 732	26,5	1 917 349 801
86. sz. főút Rédics (országhatár) - Szombathely közötti szakasz fejlesztése	47 016 650 872	52,319	898 653 470

Mennyire alkalmas az EMIR a nyomkövetésre? Pl. 47. számú főút fejlesztése, Szeged-Békéscsaba 7km

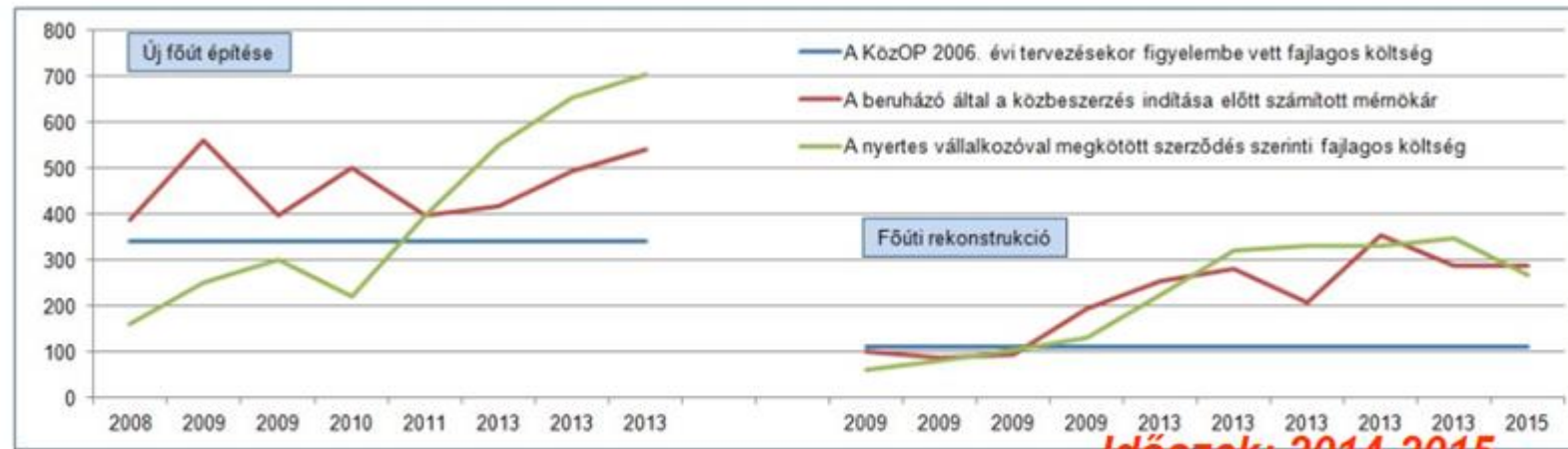
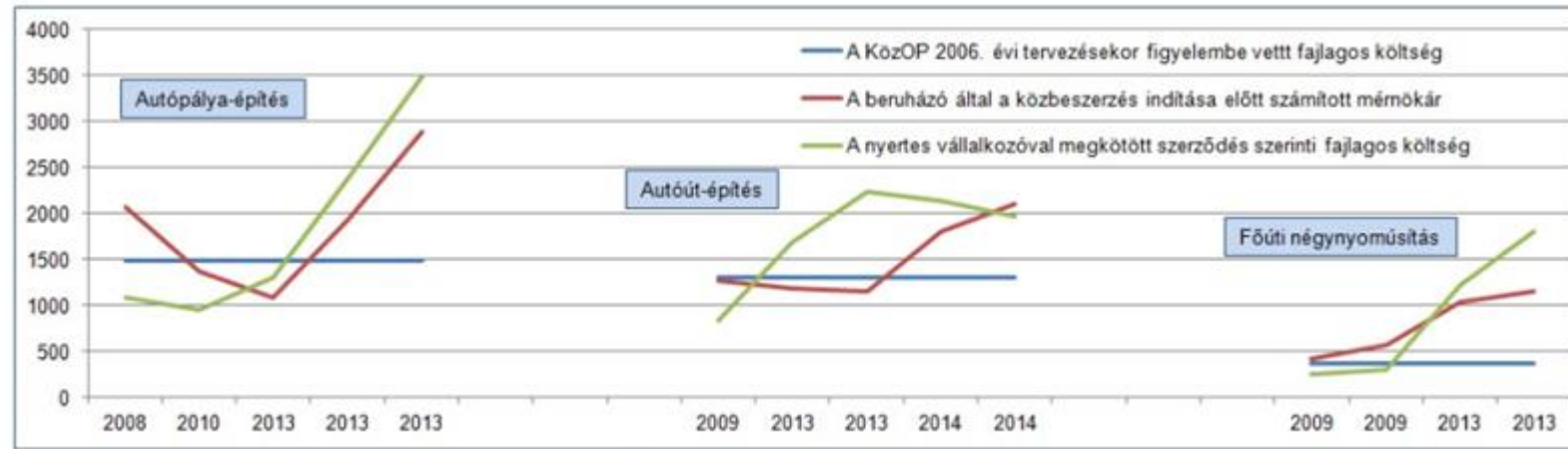
Időbeli csúszások okai

- Az **intézményrendszer** többszöri átalakítása (átmeneti időszak, elhúzódó döntések, lelassulás), rugalmatlan intézményi működés.
- Engedélyezési eljárások, közbeszerzési eljárások, jogi akadályok, támogatási szerződések megkötése, pótmunkák elbírálása, adminisztrációs kötelezettségek stb. lassították a megvalósítást
- Rendkívül sok idő megy el a **tenderezettésre**, a döntéshozás kitolódik – a legkevesebb idő a tervezésre és a kivitelezésre jut – minőségi problémák (ugyanakkor jelentős eredmények is: felére csökkent a döntéstől a szerződéskötésig eltelt idő a ciklus elejéhez képest),
- A legtöbb csúszás és költségtúllépés **jogi problémákra**, rosszul előkészített projektekre, helytelen pénzügyi számításokra vezethető vissza.
- A projektek csúszásában a környezeti szempontok nem megfelelő figyelembe vétele és a környezeti tanulmányok nem elégséges előkészítése is szerepet játszik.

Költségtúllépések okai

- Nem sikerült jól ütemezni a projekteket, minden egyszerre épült, ami az árakat is megnyomta
- Az EU-s forrásbőség is megnyomta az árakat
- Kevés volt a szakmailag felkészült vállalkozó – koncentráció
- Bizonyos projekt költségek nem elszámolhatóvá váltak - A társfinanszírozás egyre komolyabb költségvetési hozzájárulást igényelt
- Közbeszerzési szabálytalanságok
- ...

A fajlagos költségek változása

Időszak: 2014-2015.

Forrás: Thoroczky Zsolt
Balatonföldvár, 2015. május 13.

A költség-haszon elemzés relevanciája

- A költség-haszon elemzés a nagyprojektek esetén **nem töltött be meghatározó szerepet a döntéshozatalban** (Legtöbb esetben csak megerősítés a pályázat eléréséhez szükséges uniós támogatáshoz, legfeljebb input az alternatívák közötti választáshoz).
- A változatelemzésben ma a **műszaki szempontok dominálnak**. Az üzemeltetés finanszírozási kérdése másodlagos, a műszaki tartalmat alig befolyásolja. Noha a CBA hozzájárulhatna az indokolatlan beruházások elkerüléséhez.
- A projektek **fenntarthatóságára** nagyobb hangsúlyt kell helyezni – valós működési ktg.-k használata! Karbantartási ktg. nagysága? (a projektek egy részének oka: a karbantartás hiánya)
- **Támogatási arány** meghatározása – jövedelemtermelő projekteknél a CBA egyik feladata, demotiválttá tesz a jövedelemtermelésre.

OPTIMALIZÁCIÓ

- A fenntarthatóságra különösen az időszak elején kisebb hangsúlyt fektettek.
- **A fenntartási költségek problémájának megoldását nem a megvalósítás után, hanem a tervezés, projekt előkészítés során kell keresni!**
- A rövid távú projektszemlélet **pénzügyi fenntarthatósági problémákat** okoz: maximális finanszírozási rátára, a minél nagyobb támogatási összegre törekvés miatt:
  - a valós igények túlbecslése, a beruházások felduzzasztása (és így a működési költségek növekedése),
  - a bevételek csökkentése (gazdasági funkciók kihagyása a projektből).
- Az új technológiák, az új infrastrukturális elemek jelentősen növelték a fenntartási költségeket.
- Az **előkészítés** során a műszaki tartalom sokszor kiterjedt olyan elemekre vagy megoldásokra, amelyek feleslegesek és nem voltak hatékonyak.

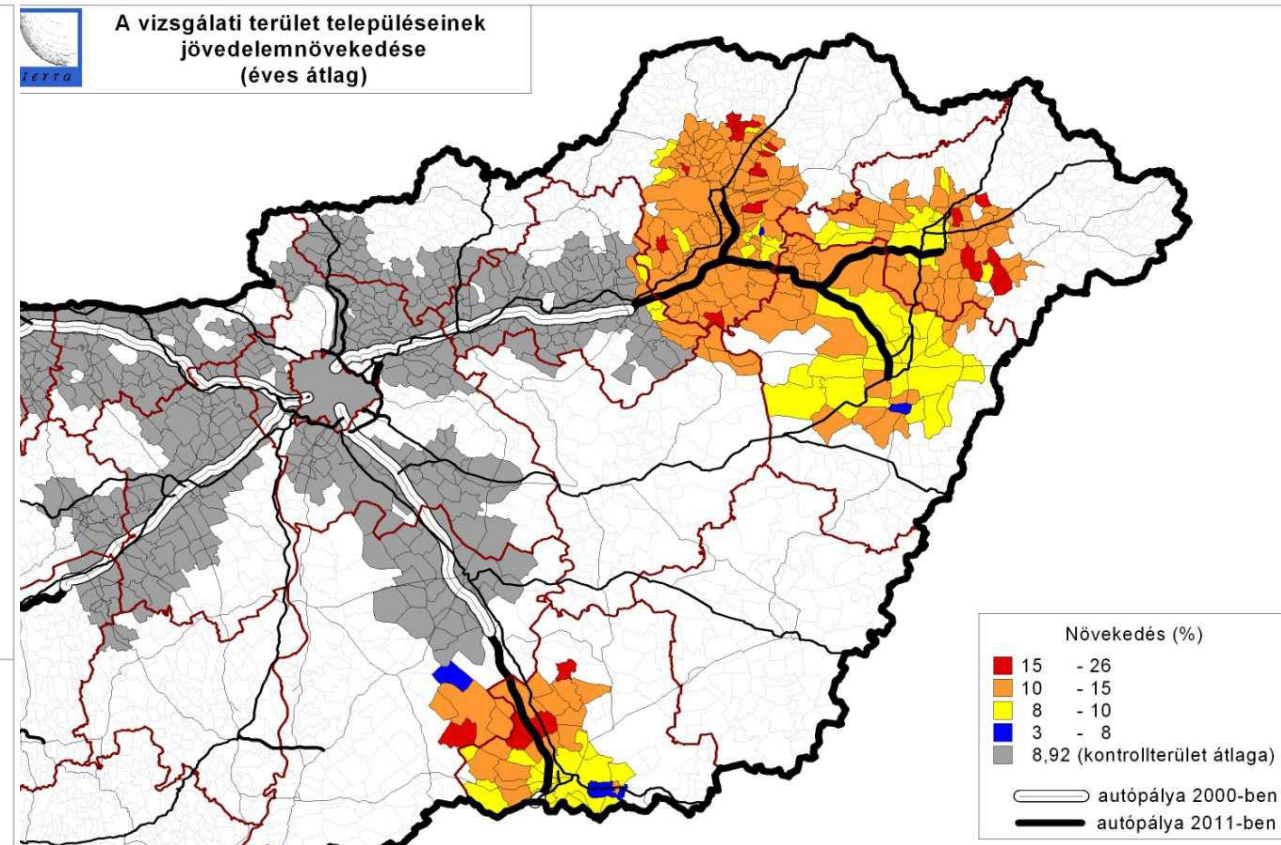
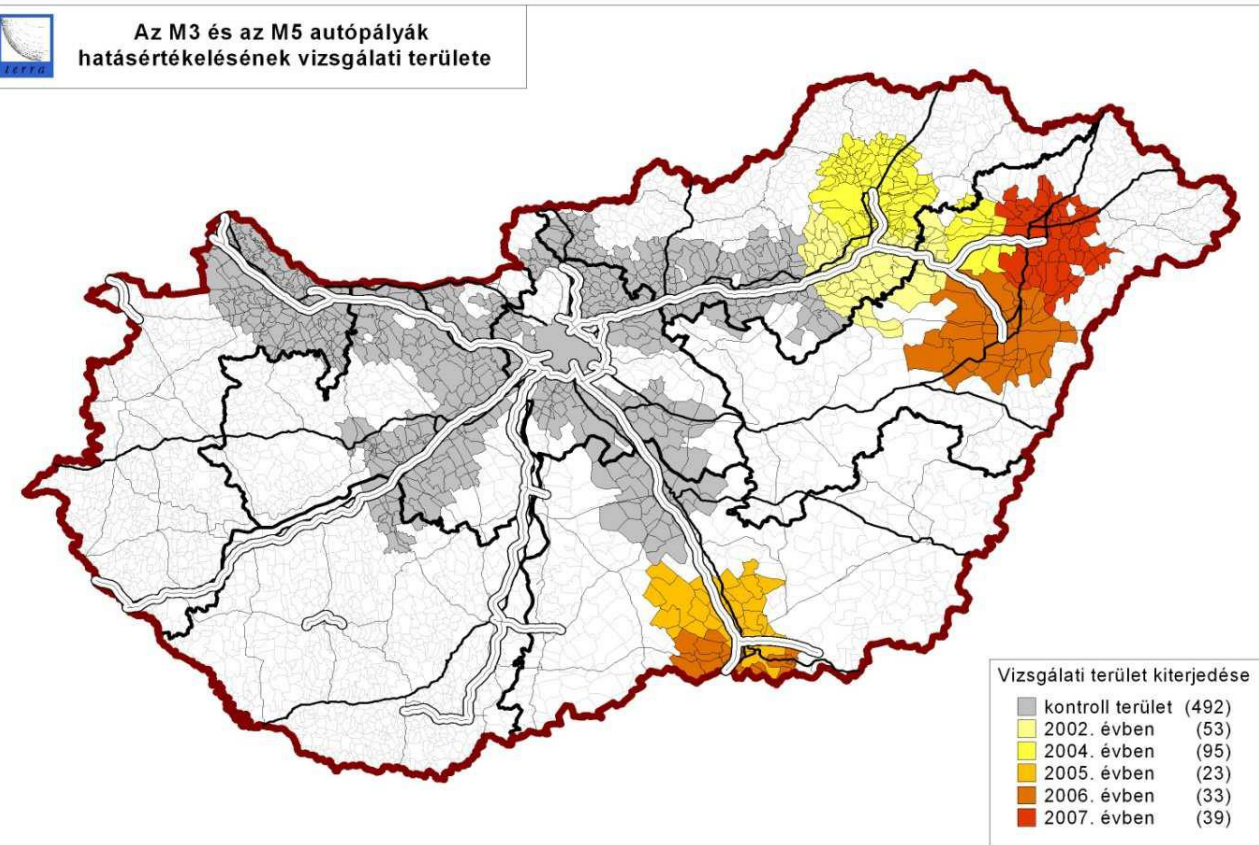

MILYEN HATÁSAI VOLTAK A FEJLESZTÉSEKNEK?

Az M3 és M5 példája (2011)

A települések autópálya-hálózathoz történő csatlakozásának időpontja

Az autópálya-csomópontoktól kissé távolabb, de még nem túl távol, a fejlődési ütem (igaz, alacsonyabb bázisról) magasabb volt 2000 és 2009 között, mint a közvetlenül a csomópontok közelében lévő területeken.

MILYEN HATÁSAI VOLTAK A FEJLESZTÉSEKNEK?

Az M44 és M3 példája (2016)

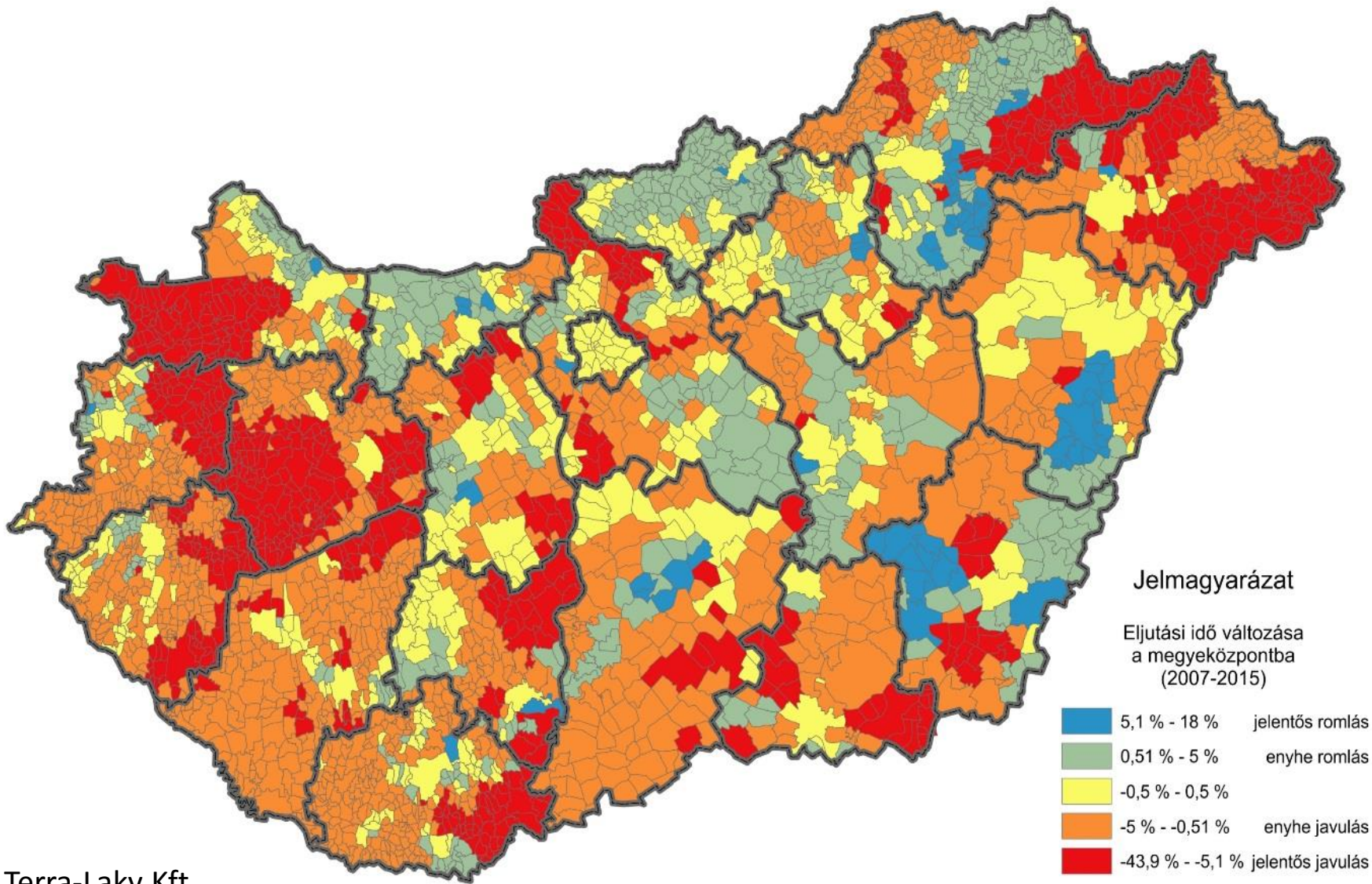
A megvalósult autópálya építés által leginkább érintett területen 2007 és 2014 között gyorsabb társadalmi- és gazdasági fejlődés ment végbe, mint az autópályával nem rendelkező térségben.

	Az egy főre jutó összes belföldi jövedelem változása 2007 és 2014 közt (%)	1000 lakosra jutó adófizetők számának változása 2007 és 2014 között (%)	1000 főre jutó vállalkozások számának változása 2007 és 2014 között (%)	Az újonnan épített lakások arányának változása 2007 és 2014 közt (éves lakásállomány százalékában)
A tervezett M44 térsége	32	12,5	16,6	-85,1
Az M3 térsége Nyíregyháza és Vásárosnamény közt	40	31,2	36,8	-94,4

A közlekedésfejlesztés kiemelt hatása: az elérhetőség javulása

- A KözOP nagy hangsúlyt helyezett a **nemzetközi hálózatok** fejlesztésére
- A **gyorsforgalmi úttal való ellátottság területi különbségei jelentősen csökkentek.**
- A megyeszékhelyek elérhetősége **országos szinten** jelentősen javult.
- A megyék nagy részében 1-2 perc közötti volt az átlagos időnyereség. A nagy időnyereséget elkönnyvelő területek általában egy új gyorsforgalmi útnak (M0, M3, M43, M6/M60, M8, M85/M86), vagy hídnak köszönhetik a javulást.
- A **területi kohézió „kudarca”**: hiányos a rossz elérhetőségű, perifériális térségek **integrálása** (elsősorban Békés megye középső, északi fele, Jász-Nagykun-Szolnok megye keleti fele, a Nyugat-Dunántúli régió nyugati-délnyugati pereme, Dél-Dunántúl nyugati, délnyugati része).

A megyeszékhelyek elérhetőségének változása 2007-2015 (%)

Forrás: Terra-Laky Kft.

MI LESZ EZUTÁN?

2014-20-ra áthúzódó szakaszolt projektek	Tervezett befejezés
Kelenföldi pályaudvar térsége, nyugati kijárat, M1–M7 autópálya bevezetés módosított csomópontjának előkészítése és megvalósítása	2016.12.31
M7 autópálya Érd, Iparos úti csomópont átépítés előkészítése és kivitelezése	2016.09.05
M86 gyorsforgalmi út Szeleste–Csorna 98+300 – 139+165 km sz. közötti szakasz II. építési ütem (105+800 – 139+165 Hegyfalu – Csorna szakasz)	2016.12.31
8. sz. főút Székesfehérvár nyugati elkerülő III. szakasz építése	2016.12.30
8. sz. főút Várpalota I. szakasz 23+900 – 29+700 km szelvények közötti szakasz tervezése és kivitelezése	2018.05.19
TEN-T közúti hálózat közlekedésbiztonságának, szolgáltatási színvonalának, fenntarthatóságának javítását célzó, az üzemeltetési, fenntartási telephelyek fejlesztése KÖZOP keretében-Szombathelyi Mérnökségi telep fejlesztése, Csorna Mérnökségi Telep fejlesztése, Szolnoki Mérnökségi Telep fejlesztése	2016.06.30
Tengelysúly- és össztömeg-mérő állomás kiépítése az M7 autópálya 192 km szelvényében lévő kétoldali pihenőhelyen (Zalacomári pihenő)/	2017.12.31
M0 autóút kiegészítő munkái	2016.12.31
Építési engedélyezési eljárás nélkül megvalósítható közlekedésbiztonsági beruházások az Állami Autópálya Kezelő Zrt. üzemeltetésében lévő gyorsforgalmi úthálózaton	2016.09.13
M86 gyorsforgalmi út Szombathely – országhatár (86. sz. főút Zalalövő elkerülő szakasz)	2016.10.10

MI LESZ EZUTÁN?

- IKOP 1. prioritási tengely (TEN-T közúti lista)
- IKOP 4. prioritási tengely (TEN-T-n kívüli közúti lista)
- CEF (Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) projektek
- Határmenti programok
- Hazai finanszírozású projektek

Köszönöm a figyelmet!

dr. Kukely György

Terra Studio Kft.

kukely.terra@prourbekft.hu

TERRA
studio